

F.R. Hrabal-Krondak

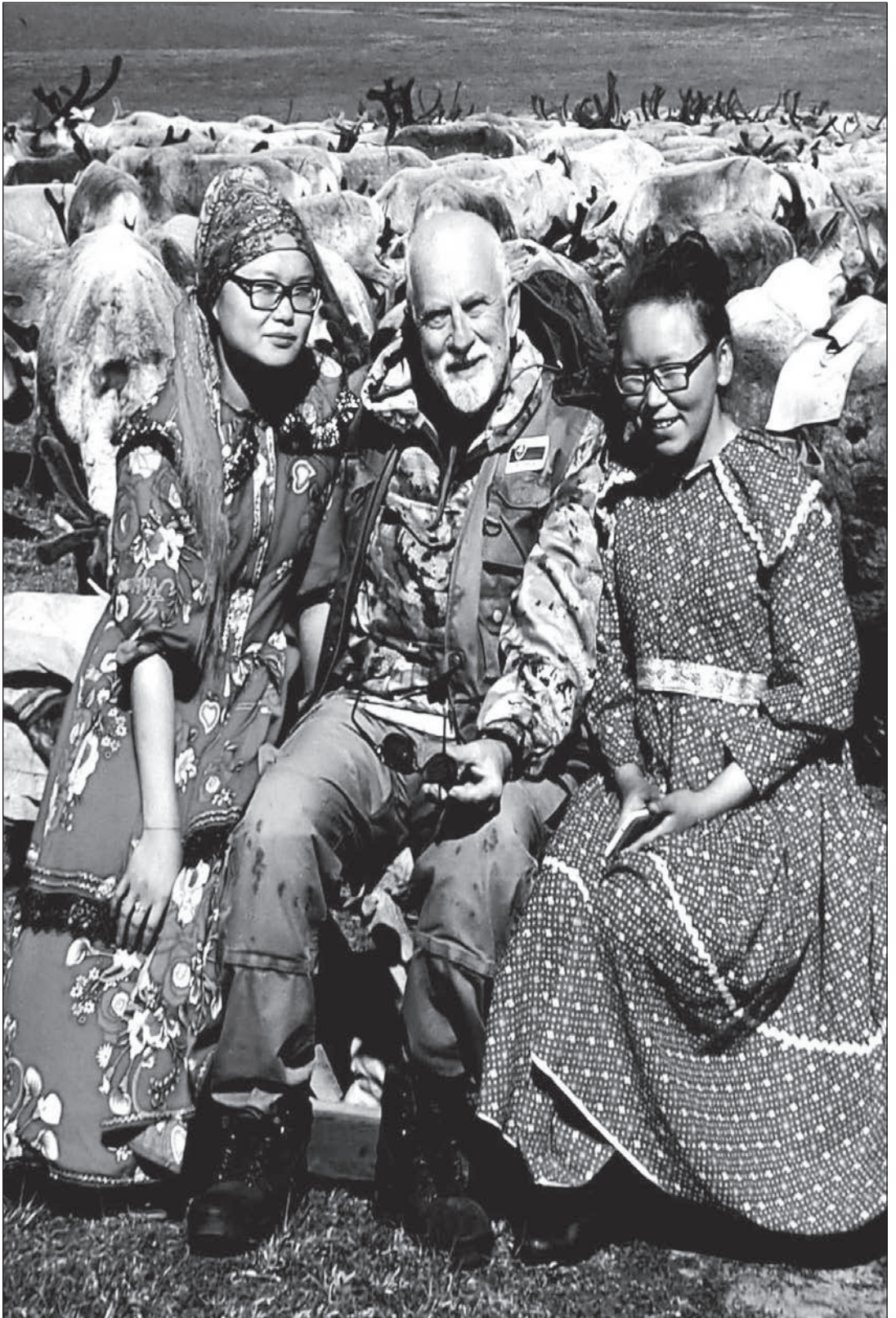
CESTA NA KONEC SVĚTA A ZPĚT 1

POTULKY ARKTICKOU TUNDROU,
SIBIŘSKOU TAJGOU
A KAVKAZSKÝMI HORAMI

EDICE
CESTY ZA HORIZONTY

**CESTA
NA KONEC SVĚTA
A ZPĚT**

**F. R.
Hrabal-Krondak**

**C E S T A
N A K O N E C S V Ě T A
A Z P Ě T**

**Literárně-politologický cestopis o cestě napříč zemí,
kde dnes znamená včera (2017)**

2021

Copyright © F. R. Hrabal-Krondak, 2021

Fotografie/ Photos © F. R. Hrabal-Krondak a archiv autora

(kromě snímků označených autorskou signaturou: AS – Anton Sinickij;
MR – Maksim Ritus, VD – Vladimir Danko; VI – Vladimir Ivanov)

Vydalo nakladatelství

CAD Press

Luda Zúbka 23

BRATISLAVA 42

SR 841 01

Tel: (+421) 903 126 987 / 0911 90 28 90

E-mail: info@cadpress.sk * info@cadpress.cz

Web: <http://www.cadpress.sk>

E-shop: <http://www.cadpress.cz>

ISBN 978-80-8236-001-4

(Soubor: ISBN 978-80-8236-000-7)

Cestování ve mně probudilo víru v existenci andělů. Vždy, když se ocitnu v neřešitelné či obtížné situaci, objevuje se anděl, jenž mi pomůže dostat se z ní. Tím nabývá mé cestování jakýsi vyšší, řekněme duchovní rozměr.

Které epizody mám na mysli, pozornému a vnímavému čtenáři zřejmě dojde, jakmile na ně při čtení narazí.

Autor

„Pokud si vytvoříte přesvědčivé cíle, jako byste se napojili na jakousi tajemnou sílu, která jako magnet přitahuje lidi a poznatky potřebné k tomu, abyste jich dosáhli.“

John Goddard

Věnování

Tuto knihu věnuji Richardu Halliburtonovi, Janu "Eskymo" Welzlovi a Jacku Londonovi, kteří ve mně, svými knížkami i osobními příběhy, v mládí probudili touhu po cestování (na dlouhá léta utlumenou komunistickými zá-tarasy na hranicích).

Dále pak Ivanu Lehotskému, díky němuž jsem měl nejen možnost poprvé poznat mnohé netradiční destinace (od Solověckých ostrovů po Džebel Toubkal), ale též získat odvahu vyrazit následně do světa i na vlastní pěst.

A v neposlední řadě mému synu Jakubovi, díky jehož zastupování ve firmě si mohu dovolit trávit podstatnou část roku mimo domova.

Poděkování

Mé poděkování patří lidem, bez nichž by podstatná část této knihy vůbec nevznikla. V první řadě Antonu Sinickému, řediteli Vědeckého centra pro studium Arktidy v Salechardu, za jeho zprostředkování nezbytných kontaktů a logistiku.

Dále pak Andrejovi Listišenkovi, řediteli Veterinární správy JANA O, za zorganizování letecké dopravy po Jamalském poloostrově, a Sergejovi Šep-tunovi, generálnímu řediteli společnosti Severrečfлот, za možnost neomeze-ného využívání jejich plavidel.

O B S A H

Když cesta je cílem	11
Předmluva autora	13
Návrat na Polární Ural a potulky Jamalem	17
Úvod aneb Proč právě Rusko?	19
Znovu na východ	27
Z našeho expresu se stává mezinárodní lokálka	28
Po roce znovu Kyjev	29
Přes policejní zátarasy k Domu chimér	31
Krátce o dobrovolnických praporech, Donbasu a Sudetech	34
Kyjevsko-pečerská lávra a hejtman Mazepa	39
Bližnye pečeri	41
Spor o Ilju Muromce a jeho souboj s ukrajinským yettim	45
Dalnyje a Varjažskie pečeri	49
Uspenský chrám	53
Zkáza katedrály aneb Kyjevský atentát na Jozefa Tisa	54
Spasa na Berestove	59
Vydubický klášter	63
Babij jar – symbol spřízněnosti nacismu a komunismu	65
Chrám sv. Kyrilla	70
Vzpomínka na Kureněvskou tragédii	71
Pravda a mýtus kolem kyjevského "Mače smrti"	76
Směr Moskva	81
Moskva počtvrté	89
Trojnádraží a setkání s rodákem	93
Tematický okruh starou Moskvou	95
Revoluce jako Saturn postupně požírá své děti	104
„Pocta“ hrdinům	109
Lůza účtuje s inteligenty	113
Rudý zombie aneb Invokace "Železného Felixe"	123

Hanebná kontinuita aneb Muzeum čekistických tradic	127
Černý anděl aneb Vrahem z povolání	129
Okultisté z Lubjanky versus bájná Šambhala	137
Krvavá prehistorie Lubjanky	142
Menšikovova věž aneb Zednářský chrám archanděla Gabriela	145
Náměstí vítězů	150
Naděžda Durova – ruská Johanka z Arku	151
Od Naděždy Durovové k Anně Politkovské	153
Polární střela plouží se k severu	155
Návrat do Labytnangi	157
Rozpolcenost ruské duše aneb Rusové a Rusáci	161
Historie neexistujícího mostu	166
Znovu v Salechardu	169
Obdorskij ostrog	171
Člověk své doby aneb Krutý Salechard očima Michaila Brodněva	174
„Nepřipouštěl jsem si myšlenku, že se toto bezpráví odehrává cíleně...“	176
Ideologie buranství aneb Morbidní postsovětská nostalgie	182
Setkání s chantskou spisovatelkou Zinaidou Longortovou	187
Pod křídlem Matky Vrány	190
Múza ze záhrobí	191
Nová perspektiva – cesta na sever je volná	193
Anna Nerkagi - Strážkyně „Země naděje“	195
Za pastevci na pobřeží Karského moře	197
Jak jsem asistoval při očkování sobů aneb Jamalská korida	206
Psí pomocníci aneb Západosibiřská lajka, nejlepší přítel tundrovika	207
Jak si pes našel člověka	208
Něco málo o zdejší přírodě	209
Loučení s Pyriřkovými	211
Komáři, antrax a tuberkulóza – tři metly Jamalu	215

Opět změna plánu, a opět k lepšímu	222
Znovu Polární Ural – město duchů Poljarnyj	223
Raketová základna Pajpudyna	228
Příroda Polárního Uralu	233
Návrat ztracených ovcebyků	238
Chadatajoganlor neboli Jezero na Smrkové řece	239
Výlet na ledovec IGAN	242
Aň'torova Sejacha aneb Narozeniny na 70. rovnoběžce	244
Něco málo o jamalských rybách a štičím tabu	247
Michail Okotetto jakožto něnecký Ferda Mravenec	250
Záhadné "voronky" aneb Jamalské krátery tajemství zbavené	251
Návštěva u staříka Učavakua a malá lekce etnolingvistiky	257
Za altajskými indiány na Konec světa	260
Na břehu Jarasjurmy	263
Něnecká zabijačka aneb Jamalský fastfood	266
Sobí panty a jejich lékařské využití	268
Znova korida	271
O jamalských Tatarech a tradiční něnecké pohostinnosti	272
Něnci na válečné stezce aneb Kazymská válka a Mandalada	276
Další štací je Machachan-Jacha	281
Hostem patriarchy Sekundy	282
Lekce něneckého jazyka	286
Legendy o národě Sichirtů, praobyvatelích Jamalu	288
Vakcinace Sekundova stáda	292
Lakamboj vyngana aneb Návrat do civilizace	293
Pijanica s čuvašským Broukem Pytlíkem aneb Strašidlo Majdanu	295
Konec léta aneb Loučení se Sejachou a Dinarou	296
Deštivý návrat do Salechardu	297
Jasavej	298

Troposferická komunikační stanice Čajka	299
Kanas Pochol aneb Kořeny rodu Tajšínů	301
Ruské nindžucu anebo Strategie přežití	303
O gangu GTA a Hirošimě	305
Od Hirošimy ke Kimovi a rizikům frankensteinovských experimentů	309
Pamětihodnosti Labytnangi – Bamovský rajon a věznice Vosmjorka	315
Sedm modřínů a tajemná "Česká koruna"	318
Na palubě Mechanika Kalašnikova do Antipajuty	321
Novyj Port	325
Novoportské Thule aneb Mjorzlotnik	327
Štorm aneb Ve spárech vichřice	334
Tanec běluh a konec selanky	335
Přistání v Antipajutě, bláto a plovoucí supermarket	337
Jezero Parisento	340
Gydanský mamut	341
Perské šperky v arktické tundře	342
Epilog	345
Z obsahu 2. dílu	347
Z obsahu 3. dílu	348

Když cesta je cílem

„První cestopisy, které Čechové četli, nebyly z pera českého“, jak konstatuje v legendárním knižním opusu *Čeští cestovatelé* nezapomenutelný profesor staré školy Josef Kunský. Avšak touha poznávat cizí kraje byla Čechům vždy vlastní, jak je zřejmé z popularity, které se v Čechách těšil první přeložený cestopis, dílo Mandevillovo, jakož i první zřídka česká pojednání o putování cizinou, jejichž autory byli čeští šlechtici, členové poselstva krále Jiřího z Poděbrad do Francie anebo Rudolfa II. k tureckému sultánovi. I v dobách pozdějších byli čeští, potažmo českoslovenští čtenáři, již vzhledem k vnitrozemské poloze naší vlasti a omezenému podílu na mezinárodním trhu, dlouho odkázáni na cestopisy zahraniční provenience.

Zásadní zlom, pokud jde o nárůst počtu původních českých cestopisů, nastal koncem 19. a v první polovině 20. století, kdy bylo sice cestování, zejména mimo Evropu, ještě stále doménou dobrodruhů, resp. boháčů, takže běžný smrtelník mohl poznat exotické končiny výlučně prostřednictvím cestopisných přednášek a knih, avšak těchto se český čtenář mohl konečně dosyta nabažit díky řadě renomovaných českých cestovatelů, jako byl Alberto Vojtěch Frič, Emil Holub, Josef Kořenský, Alois Musil či Enrique Stanko Vráz.

V té době však žánr cestopisné literatury obohatila i řada cestujících spisovatelů, jako byl Karel Čapek či Adolf Hoffmeister, jejichž literární cestopisy nejsou zeměpisnými studii, ale kladou důraz jak na zachycení místních zvláštností, tak i všedního života navštívených zemí, místní kultury, zvyků a životního stylu.

Zajímavým příkladem tohoto stylu je i kniha, kterou právě držíte v ruce.

S rozvojem světové dopravní a informační infrastruktury, jakož i nárůstem životního standardu milionů lidí (v našem případě pak hlavně díky změně režimu a s ní spojené svobodě cestování), umožňujícím vznik masového turismu a zpřístupňujícím běžnému cestovateli donedávna exotické destinace celé planety, se zásadně změnilo cestovatelské paradigma. Z masy svátečních turistů a rádoby cestovatelů, kteří dnes namísto objevování vdechli svým aktivitám dejme tomu sportovního ducha, spočívajícího v nahánění kilometrů a trhání všemožných rekordů, se i dnes vyčleňují jedinci, pro které je cestování životním stylem, kteří necestují za dobrodružstvím či povyražením, nýbrž za poznáním.

Právě autor této knihy patří do kategorie cestovatelů, které Josef Kunský ve své knize *Čeští cestovatelé* charakterizuje následujícími slovy: „*Jsou představiteli nového typu cestovatele v období, kdy svět byl již dávno a mnohokrát obeplut, neznámá pevnina byla prohledána, vrcholky nejvyšších hor zlezeny, dna oceánů proměřena.*“

Pokud jde o Františka Hrabala-Krondaka, dovoluji si tvrdit (ačkoliv on samotný bude při vší skromnosti vůči tomu namítat), že jde o jednoho z nejpozoruhodnějších současných cestovatelů mezi Čechy a Slováky. Navíc, tento odvážný, obdivuhodný muž v letech (v tom nejlepší významu této charakteristiky) cestuje na vlastní náklady a na místa, kam noha našince málokdy, pokud vůbec, vkročila od dob, kdy odvážný jezuitský páter Jiří David na základě svých osobních zkušeností z Ruska v roce 1690 nakreslil první českou mapu Sibíře.

Pro zasvěcené, tj. čtenáře první autorovy knihy o putování po ruském Dálném severu, nebude žádnou hádankou, proč v rámci připravovaného cyklu cestopisů po *Cestě na Tajmyr* vychází její další volné pokračování. Ani zde si nevystačíme s našimi znalostmi zeměpisu, byť získanými vysokoškolským studiem geografie.

To však vůbec nevádí, protože na rozdíl od atlasů či stručných hesel v naučných slovnících, popisujících Jamal prostě jako „poloostrov omývaný vlnami Severního ledového oceánu a Karského moře“, zde se nám dostane patřičně dobrodružného poučení.

Trvale zmrzlá tundra, protkaná tisíci řek a jezer, obývaná domorodci chovajícími, stejně jako před staletími, tisícíhlavá stáda polárních sobů, v kontrastu s mamutí těžební infrastrukturou největšího zdroje zemního plynu na světě, která drsným industriálním designem ohromí jako futuristická scenérie těžební základny kdesi v opuštěném sektoru vesmíru.

Stačí to však jako motivace k návštěvě, navíc po nepohodlí tisíce kilometrů dlouhé cesty po severozápadu Sibíře? A podobnou otázku s kladnou odpovědí si můžeme klást i při dalších zastávkách autorova putování tundrou, následnou plavbou proti proudu Obu a Irtyše, toulkách Omskou gubernií či severním Kavkazem, kam kroky našeho cestovatele letos směřují.

Ale jako čtenáři nemusíme mít v tomto směru žádné obavy. Protože už dávno před světoznámým dílem profesora Tolkiena platilo, že "cesta odsud tam a zpět" byla často mnohem zajímavější než samotný cíl. Což tu ale platí jen relativně, protože i finální destinace Hrabalovy výpravy je více než pozoruhodná. A určitě ne turistická.

Autor je nepochybně literátem s lehkým perem a silným životním příběhem. Cestovatelem, jakých je dnes jen poskrovnu a téměř se ani nechce věřit, že existují. Poutavým, reportážním stylem obsáhne zážitky z dech beroucího záběru cest, o čemž se přesvědčíme hned v úvodu první kapitoly, kde se v prologu nové výpravy jen tak mimochodem zmiňuje, že sotva se jen trochu oklepal z předchozí třináctiměsíční toulky mezi Arktidou, Polynésií a Nepálem, nasedl po několikátýdenní zastávce doma v Bratislavě opět do vlaku směřujícího na východ, přesněji na Sever.

Páni! Od dob románového Philease Fogga, který se koncem 19. století rozhodl obkroužit svět za osmdesát dní, si nevzpomínám, že by nějaký cestovatel vyrazil na cestu tak svižným krokem a odvahou své věci oddaného světoběžníka v srdci.

Jeho cílem je opětovně Rusko. Slovanská země kontrastů, ve které "dnes" obvykle znamená "včera", v těchto zeměpisných končinách navíc umocněných ryzími sibiřskými paradoxy, odjakživa žila a žije věcmi veřejnými. Samozřejmě, že je to v každém státě světa, jenže zde lidé prožívají politiku s intenzitou a mírou pro středoevropskou mysl přímo nepochopitelnou. Nevyhneme se tomu ani při čtení autorova cestopisu, právě tak, jako se on nemohl vyhnout politice při jeho psaní. O to více je tato kniha aktuální. Cestování vždy otevíralo lidem obzory a kvalitní cestopisy naplňují toto poslání mírou vrchovatou pro všechny, kteří se z rozmanitých důvodů nemohou zhluboka nadechnout svěžího vzduchu tajemných a – jen to připusťme – i nebezpečných dálek.

A teď už aspoň v duchu pomozme autorovi s těžkým batohem nastoupit do vlaku, jímž míří opět na východ a který se stane našim prvním dopravním prostředkem na cestě vstříc napínavým (byť pro autora ne vždy příjemným) dobrodružstvím na Jamalu a Polárním Uralu, na jižní Sibíři a na Kavkaze.

Přeji nám všem pohodovou cestu po boku autora, byť jen stránkami jeho knihy!

Dr. Miloš Jesenský

Předmluva autora

*Tyto řádky jsou apriori určeny čtenářům, kteří nečetli mou předchozí knihu **Cesta na Tajmyr**, ostatní mohou tyto stránky klidně přeskočit.*

Lidi, kteří cestují dobrovolně a víceméně na vlastní náklady po světě, lze zhruba rozdělit do dvou kategorií – na turisty a cestovatele. Turisté se pak, aspoň podle mne, dají ještě dále rozškatulkovat do několika podkategorií.

Do první patří typičtí turisté-rekreanti, cestující po světě prostřednictvím cestovních kancelářů a trávící maximálně 2-3 týdny v koloběhu mezi hotely, památkami, plážemi a nočními bary. Druhou podkategorii tvoří lidé, cestující vlastním autem či karavanem, vesměs jen v průběhu letní turistické sezony, a pobývající obvykle v nějakém kempu v rámci svého kontinentu. Třetí podkategorii jsou turisté-sportovci, pendlující s obrovským báglem po horách, jedinci holdující cykloturistice, resp. vodáci.

Jako poslední poddruh této kategorie bych definoval tzv. batůžkáře, v drtivé většině příslušníky mladé generace, poflakující se sice také s batohem na zádech, avšak převážně po městských aglomeracích, a trávící podstatnou část pobytu v zahraničních destinacích v místních restauracích a diskotékách. Obvykle nocují v turistických ubytovnách, hostelech, a po prohýřené noci vyspávají ještě dlouho poté, co já už běhám po městě, abych toho, co nejvíce stihl.

Pro všechny typy turistů je pak, až na vzácné výjimky, víceméně příznačný jeden společný syndrom, a to ignorantství. Obvykle cestují spíše pro zábavu než za poznáním, a zpravidla toho předem ani příliš mnoho neví o navštíveném regionu. A pokud žijí v hotelu, hostelu či kempinku mezi dalšími turisty, moc se toho o příslušné zemi nedozví ani během pobytu.

Na rozdíl od většiny turistů, cestovatel je člověk, který putuje neznámými kraji s určitým cílem, tím myslím za poznáním, a obvykle je na setkání s cizími kulturami a místními reáliemi aspoň do určité míry připraven. Obvykle se rovněž vyhýbá "profláknutým" destinacím, nepotrpí si na civilizační vymoženosti a tráví na cestách přinejmenším podstatnou část roku.

Ani takové cestovatele nelze, samozřejmě, hodit všechny do jednoho pytle. Základním kritériem je forma financování. Větší část z nich – na rozdíl ode mne – cestuje např. s finanční podporou mediálního domu, domovské organizace či sponzorů, zbývající pak financují své cesty z vlastní kapsy anebo grantu. Ostatně i Hanzelka se Zikmundem fakticky opakovaně fasovali erární expediční vozidla a měli zajištěnu technickou a logistickou podporu rozličných státních organizací a institucí, včetně československých diplomatických misí.

Tím se dostáváme k poslednímu zásadnímu kritériu, jímž je způsob dopravy: buď vlastním / pronajatým vozidlem anebo s využitím veřejné dopravy, resp. autostopem.

Výhodou vlastního dopravního prostředku je, že takový mobilní cestovatel není závislý na veřejné dopravě, resp. cizích službách, a tudíž má volnou ruku při tvorbě cestovního plánu a stihne toho objet podstatně víc, nežli já, na druhou stranu zase - kromě letných kontaktů na benzinové pumpě, v obchodě či hospodě - nemůže se „mobilní“ cestovatel vžít do reality všedního života, navíc se těžko dostane do těch kulturně a etnicky nejzajímavějších regionů.

Já jsem díky své "imobilitě" sice výrazně omezen pokud jde o můj rádius, na straně druhé zase v mých oblíbených destinacích mám stoprocentní záruku, že nepotkám žádného mobilního krajana (resp. jakéhokoliv motorizovaného turistu). To je dáno prostou skutečností, že na 2/3 Ruska neexistuje normální silniční síť (místy vůbec žádné cesty průjezdné běžným vozidlem), jak dokládá Mapa dopravní infrastruktury RF.

Jelikož já nejsem ani profesionální cestovatel živící se prodejem reportáží nebo novinář, pobírající plat a cestovní diety, ani výzkumník, etnograf či archeolog, jenž se během vědecké expedice soustřeďuje na konkrétní aspekty úzce vymezené lokality, nýbrž od každého trochu, navíc dotovaný jen a pouze z vlastní kapsy, zřejmě se budu poněkud vymykat i obecné představě cestovatele. Ale snad právě proto si i moje „literárně-politologické“ cestopisy najdou své čtenáře

Specifickým rysem mého cestování je, že se především snažím již dlouho dopředu vybudovat si v každé navštívené oblasti síť místních kontaktů, lidí, kteří mi mohou prakticky pomoci a jejichž prostřednictvím se mohu co nejlépe zorientovat a obeznámit s co nejširším spektrem místních reálií a aspektů života. Resp. "základnu", odkud poté podnikám výpravy v rámci příslušné oblasti. Již proto, že nejsem nejmladší, ani vytrénovaný turista-sportsmen, abych běhal po horách s třicetikilovým rancem na zádech. Zvláště když s sebou obvykle při několikaměsíční expedici napříč četnými klimatickými zónami musím vláčet, kromě relativně těžké fotografické techniky, univerzální, multisezónní výbavu – od moskytiéry po zimní větrovku – plus dárky. Výhodou tohoto způsobu cestování ovšem je i to, že při každém dalším návratu do toho či onoho regionu přijíždím už do jisté míry jako domů.

Již tím, že zásadně nebydlím v hotelích, nýbrž v domácnostech "domorodců", a vyhýbám se turistickým destinacím, jsem v obrovské výhodě oproti mnohým "profesionálům", cestujícím služebně, kteří se pohybují obvykle ve sterilním prostředí cizineckého resortu – v hotelích, restauracích a pracovnách akademiků – takže jejich pohled je deformovaný tímto prizmatem.

Naproti tomu, já se, díky nepřetržitému pobytu mezi všemi společenskými vrstvami té či oné země, mohu seznámit s místními poměry rychleji, a často i komplexněji, než se to kdy podaří "expertovi" z jeho slonovinové věže, anebo i "domorodcům", žijícím ve vzdálené metropoli příslušné země.

Během mých cest se setkávám s intelektuály i řemeslníky, ministry i pastevcy, vědci i šamany, rektory universit i venkovskými učiteli, byznysmeny i politiky. S piloty vrtulníků, námořníky, šoféry náklad'áků, umělci, lodníky, rolníky i rybáři. S džinistickými a taoistickými mnichy, šintoistickými knězi i katolickými misio-náři, s etnografy i příslušníky původních etnik.

Jednou bydlím v buddhistickém klášteře, podruhé v jurtě, potřetí ve srubu uprostřed tajgy; jednou obědvám u muslimského imáma, podruhé s mnichy v pravoslavném chrámu nebo šintoistické svatyni. Cestuji dálkovými vlaky, nákla-d'áky, pásovými transportéry, občas na palubě vrtulníku, nákladní lodi či tanke-ru.

Navštěvuji šamanská poutní místa, přírodní rezervace, archeologická naleziš-tě, výzkumné ústavy, fabriky, školy i polární stanice.

Můj způsob cestování je zřejmě výjimečný hlavně tím, že se v něm fakticky prolínají tři linie, úrovně.

Jednak linie pracovní, vydavatelská, spočívající v setkávání s odborníky ze všech možných humanitních oblastí – od etnografie, orientalistiky a religionisti-ky, přes historii, antropologii a uměnovědu až po filozofii a filologii – za účelem získávání podkladů pro mé vydavatelské projekty. Jmenovitě pro edice Světové duchovní proudy a Medica (ediční řadu věnující se etno-medicíně, léčitelství a al-ternativní medicíně).

Dále linie žurnalistická, v rámci které shromažďuji obecné poznatky pro pou-žití v připravované sérii cestopisů.

Třetí úroveň je pak prožívání samotného cestování, jakožto srdeční záležitos-ti. Kdy samotná cesta a setkávání a soužití s lidmi člověka nabíjí novou energií, prožitky, jež se nacházejí za slovy ... a jsou možná důležitější než samotné popi-sování zážitků v knize. Je to prostě můj způsob existence.

Velmi často míváme během setkání s představiteli různých etnik Kavkazu, Střední Asie, Sibiře či Dálného Východu oboustranný dojem, že jsem s nimi spjat pokrevním poutem. Že kdesi v tomto prostoru se nachází mé kořeny. Co k tomu pak ještě dodávat?

Jelikož tedy nejsem běžný turista a i cestovatel poněkud nestandardní, i můj způsob cestování a moje zážitky jsou specifické a stejně tak se bude poněkud li-šit od běžných cestopisů i tato kniha. V neposlední řadě i proto, že mé cestova-telské zážitky jsou zhusta proloženy mými, řekněme politologickými, úvahami a poznámkami, které jsem si nemohl odpustit. Mnohá setkání a diskuze s "domo-rodci" mne totiž motivovaly k vyjádření osobních názorů a myšlenek nezřídka, fakticky či zdánlivě, souvisejících s aktuální situací jen okrajově, a vybočujících z rámce žánru.

Ostatně jednak od počátku ani nebylo mým záměrem sepsat nějaký klasický cestopis, jednak jsem se – jmenovitě s ohledem na tristní absenci českých publikací o současném Rusku – prostě pokusil nacpat do mých knih i maximum souvisejících faktů. Doufám jen, že jsem to nepřehnal.

Výše uvedené souvislosti prosím vzít v potaz při hodnocení literární úrovně a formy mých „literárně-politologických cestopisů“, při jejichž vzniku jsem neměl ambici vytvořit dílo krásné literatury, resp. akademickou publikaci.

Pokud jde o okolnosti vzniku této knihy (a doufejme i dalších svazků) hlavní motivací mi byla – kromě hecování přátel a známých – především tristní absence publikací o současném Rusku (o Sibiři a Dálném východu ani nemluvě) na českém i slovenském trhu, se kterou jsem byl konfrontován, když jsem se před první ruskou expedicí sám pídil po relevantních informacích.

Výše uvedená skutečnost pak determinovala i formu rukopisu, do něhož jsem se pokusil zahrnout vedle osobních zážitků i základní informace o historii a kultuře navštívených regionu, samozřejmě s důrazem na konkrétní specifika a praktické zkušenosti.

Přestože mé zkušenosti zřejmě budou – vzhledem ke specifičnosti mého přístupu i stylu cestování – do značné míry nepřenositelné, doufám, že budou aspoň částečně přínosné či inspirativní pro budoucí cestovatele, a možná zajímavé i pro ty, kteří mne následovat nemíní.

Předem se omlouvám všem čtenářům, jejichž očekávání možná tato kniha nenaplní. A to jak těm, jimž budou některé opisné či odborné pasáže a mé osobní úvahy připadat příliš rozvláčné či zbytečné, tak oněm, kteří je budou naopak považovat za příliš stručné. Ti druzí však zřejmě pochopí, že do jednoho svazku už toho nebylo možné více nacpat.

Zároveň se omlouvám též za případné opakování některých pasáží, publikovaných již v jiných mých člancích či knihách, jež je nevyhnutelným, jestliže nelze automaticky předpokládat, že každý čtenář bude číst všechny mé knihy.

Doufaje, že ještě najdu – mezi dalšími expedicemi a vydavatelskými projekty – dostatek času k revizi a doplnění rukopisu pro případné druhé vydání, uvítám ohlasy a připomínky čtenářů, zasláné na můj email fero@cadpress.sk anebo na adresu vydavatelství.

DÍL PRVNÍ

Návrat na Polární Ural a potulky Jamalem

Tři etapy mé expedice léto/podzim 2017

Úvod aneb Proč právě Rusko?

Nejedna z diskuzí ohledně mých cest po Rusku začíná otázkou „*Co vás vlastně přivedlo k zájmu právě o tuto zemi?*“, resp. její pejorativnější verzi: „*Když nemáš rád Rusko, proč tam stále lezeš?*“.

Právě proto odpovědí na ni začnu i tuto knihu.

Občas na tuto otázku odpovídám s mírnou nadsázkou, že motivací k mým potulkám po Rusku je to, že 1) se tam dá dojet vlakem; 2) se tam bez problémů domluví; a 3) tam vystačím se svým relativně bídným duchodem. Ale vážně.

Ať již to vezmeme z kteréhokoliv pohledu, Rusko není jen jednou z mnoha zemí. Nejen díky své rozloze a pestrosti přírody, ale hlavně kulturní a etnickou různorodostí své populace představuje útvar mnohem pestřejší, než třeba celý americký kontinent ... však i řada amerických indiánských kmenů má kořeny právě na Sibiři.

Kromě kulturního dědictví desítek domorodých národů Sibiře a Dálného východu, turkických a ugrofinských národů Povolží a četných tradičních menšin pocházejících ze všech koutů někdejšího Ruského impéria, doplňují totiž socio-kulturní obraz RF i kulturní a duchovní aspekty přilehlých oblastí (mám na mysli např. menšinu čínskou, korejskou, kurdskou, řeckou či tureckou). Díky tomu zahrnuje tento obraz mimochodem i podstatnou část kulturního a duchovního dědictví Evropy. Vedle Pobaltí např. i celou oblast východní, střední a severozápadní Evropy, odkud do Ruska směřovaly již od 18. století proudy kolonistů.

A z pohledu vydavatele, jehož hlavní ediční řada se jmenuje Světové duchovní proudy (v níž už 40 let vychází publikace o duchovních tradicích mimoevropských národů) je tak fascinace Ruskem zcela pochopitelná.

Musím ovšem zmínit i další, řekněme politologický rozměr mých návštěv oné „země, kde dnes znamená zítra“. Jako zarytý antikomunista a tudíž i zásadní odpůrce současného ruského režimu a ruského kleptokracie a imperialismu považuji za svou psí povinnost poznat tuto zemi co nejlépe, již jen proto, abych na jízlivou poznámku kremlobota „A ty jsi v Rusku byl, že nás poučuješ?“ mohl odpovědět „Ano, byl, a nejen to, strávil jsem tam několik let a procestoval ho křížem krážem!“

Mimochodem jedním ze zásadních faktorů, motivujících mne k zaznamenávání a vydání mých zážitků a poznatků z cest napříč „zemí, kde dnes znamená včera“, je skutečnost, že dominantním zdrojem informací o současném Rusku jsou různá ruská státní a prokremelská média a proruské facebookové skupiny (jako třeba "Společnost česko-ruského přátelství") ovládané agilními trolly z řad ruské páté kolony, a navíc rovněž řada "cestovatelů" bohužel prezentuje Rusko po svém (tj. v souladu se svým "světonázorem").